

A bírálóbizottság értékelése

Balázs Judit Ágnes témaválasztása nagyon időszerű, fontos és mindenképpen üdvözlendő. Jelentősége ellenére egy igen kevésbé vizsgált és feltárt klinikai szakterületről van szó, holott felmerül annak a lehetősége, hogy gyermekeknél és serdülőknél a szélesebb körben ismert, felnőtt pszichopatológiától eltérő, specifikus és nehezen felismerhető mentális jelenségek emelkedhetnek ki az öngyilkos magatartás előjeleiként. A szakirodalom iránymutatásai e tekintetben meglehetősen szegényesek, hiányosak, a vizsgálatok mennyiségi és minőségi szempontból is kívánni valókat hagynak maguk után. Így tehát a munka minden szempontból hiánypótló.

A tézisek logikusan, jól strukturáltan és világosan kerültek bemutatásra. A szerző hat nagyívű vizsgálatot ismertet igen átfogóan és részletesen, az írásbeli tudományos prezentáció minden elvárásának eleget téve.

Módszertani szempontból a vizsgálatok a legmagasabb sztenderdeknek felelnek meg: a klinikai mérőeszközök validak, a minták nagysága megfelelő, néhol imponáló, a beválasztási és randomizálási kritériumok világosan definiáltak, a statisztikai elemzések korrektek. A szerző következtetései megalapozottak és mértéktartóak, a szakirodalmat példamutatóan kezeli és összegzi, vizsgálatainak limitációit lelkiismeretesen ismerteti. Az etikai engedélyekkel kapcsolatos adatok egyértelműek. Tartalmilag kiemelendő a téma népegészségügyi jelentősége: az öngyilkos magatartás komplex pszichiátriai, szindromatológiai jellemzésének összegzése, saját szakirodalmi áttekintések alapján (ez a bevezetőben található); a disszertációban szereplő saját vizsgálatok alapján pedig az NSSI pszichopatológiai rizikófaktorainak leírása, a serdülőkori normál populáción megállapított küszöb *feletti* depresszió aránya;

Fontos a klinikai pszichiátriai jelentőség is: a kevert depressziós, illetve küszöb alatti állapotok (szorongás, depresszió) leírása; fontosnak tartjuk a jelölt javaslatait a diagnosztikus munkára nézve;

Igen lényeges tartalmi elem az öngyilkosság megelőzésére irányuló kutatásai: iskolai program kidolgozása, illetve iskolai prevenció programok egyes összetevőinek azonosítása (pl. érzékenyítés, énhatékonyság – „awareness”);

Jelentős a pszichiátriai zavarok klasszifikációja: ebben a tekintetében a „küszöb alatti” (szubklinikai) zavarok és a depressziós kevert epizód konceptualizációja, valamint a DSM rendszer dimenzionalitása – kategorizálása kapcsán megfogalmazott tapasztalatok.

A Bírálóbizottság megállapította, hogy Dr. Balázs Judit Ágnes: „Öngyilkosság: Mentális rizikófaktorkok és prevenció lehetőségek, különös tekintettel a gyermek- és serdülőkorra” c. akadémiai doktori értekezésének új tudományos eredményeiként a következők fogadhatók el:

1. Öngyilkosságot megkísérelt felnőtteknél a depressziós kevert epizód öngyilkossági rizikófaktorként szerepel.
2. Gyermekekben és serdülőkben mind a klinikai ADHD, mind a küszöb alatti ADHD tünetcsoport növeli a szuicid magatartás kockázatát.
3. Az ADHD és az öngyilkos magatartás közötti kapcsolat mediátorai mások gyermekeknél és serdülőknél.
4. Serdülőkben a klinikai ADHD és a küszöb alatti ADHD tünetcsoport egyaránt, és ugyanúgy közvetett úton (vagyis komorbid tüneteken keresztül) fokozza a nem-szuicidális önsértések kockázatát.
5. A küszöb alatti depressziós tünetcsoportok serdülőkben akár háromszorosára növelhetik a szuicid magatartás kockázatát.
6. Európában elsőként, randomizált, kontrollált körülmények között mutatta ki, hogy serdülőknél iskolai keretek között történő önhatékonyságot fejlesztő program segítségével (YAM) az öngyilkossági gondolatok és kísérletek előfordulása markánsan csökkenthető.

7. Igazolta, hogy az életminőség csak az internalizáló zavarok esetében jelent kapcsolatot a pszichopatológiai tünetek és az öngyilkos magatartás között, externalizáló zavarok esetében ilyen összefüggés nem mutatható ki.

Összességében megállapítható a jelölt nemzetközileg is kiemelkedő, eredeti, jelentős és magas színvonalú tudományos tevékenysége, amely mind tartalmában, mint jelenlegi formájában messzemenően eleget tesz az MTA doktora cím kritériumainak, ezért azt bármilyen változtatás nélkül is teljes mértékben alkalmasnak tartjuk a doktori cím odaítéléséhez.